

**ORSZÁGOS
CENTENÁRIS
DALOSTALÁLKOZÓ
SOPRON
1863 - 1963**

MŰSORFÜZET

**SOPRONI ÜNNEPI HETEK 1963
A HAZAFIAS NÉPFRONT RENDEZÉSÉBEN**

SOPRONI ÜNNEPI HETEK 1963
A HAZAFIAS NÉPFRONT RENDEZÉSÉBEN

**ORSZÁGOS CENTENÁRIS
DALOSTALÁLKOZÓ**

SOPRON
1863 — 1963

MŰSORFÜZET

A SOPRONI DALOSKULTÚRA MULTJA

Írta: Dr. CSATKAI ENDRE.
(Kossuth-díjas)

A híres soproni jó bor nyilván már a középkorban is gyakori éneklésre készítette a soproni gégeket, az egyház pedig sietett a templomi énekek kordájába fogni a dalos kedvet. Azért persze volt kelete a világi daloknak is, a város szerelmes szívű Guggenweiter jegyzője is valószínűleg dallammal dudolta azt a kis magyar virágéneket, amit a 16. század elején egy hivatalos aktára csempészett. A toronyzenészek is szerelmes dalokkal szórakoztatták a Tűztoronyból a város közönségét, csak a városi vezetőségnek nem tetszett és hosszabb lélekzetű daraboknak műsorra tűzését kívánta. Az is panaszra adott okot, hogy amikor a polgárok húsvéthétfőn ősi szokás szerint kimentek Bánfalvára megkóstolni az ottani termést, hatalmas gajdolással tértek mindig vissza.

Különösen a 17. században mutatkozik meg a fiatalság nótás kedve. Jónévű kántorokat szerződtetett akkoriban a város, és az intenzitétel neves zeneszerzők műveivel kísérték. Volt ugyan hivatásos egyházi énekes is, de mégis legjobban jóhangú diákokra lehetett támaszkodni. Ezt belátta a város is, mert akkoriban az intézte az egyház anyagi ügyeit; a jóhangú diákokat tehát élélmezte és ruházta. Adstansoknak hívták őket és már a 17. század elején nyolcra rúgott a számuk. Egyáltalában nem volt kolostori életük és nem vetették meg a világi dalokat sem. 1611-ben nagy is a panasz rájuk: éjjelente csavarognak és a város költségén tartott hangjukon teleéneklék világi dalokkal az utcákat; sőt mi több, latin nevű mesterük, Hilárus, azaz Vidám, velük tart.

Fegyelmesebb éneklést kívánt meg a színpad, melyet ezidőben szintén az ifjúság látott el. A színdarabokat Lackner Kristóf, a humanista polgármester írta és éneket is szőtt beléjük.

1625-ben az országgyűlésre több hétig itt időzött a császári udvar. II. Ferdinándnak, ismeretes, kitűnő énekesei voltak, azok is vele jöttek. Ez hatott ösztönzően a soproni városvezetőségre és 1629-ben kitűnő orgonást és zeneszerzőt szegődtetett Rauch András személyében, akinek ekkor már számos szerzeménye jelent meg. Így a Liszt Ferenc Múzeumban is van egy háromszólamos nótáskönyve. Mikor tehát 1634-ben ismét országgyűlést tartottak Sopronban, nem volt szükség a császári énekesek lefárasztására, Rauch egy 13 szólamos bevonulási indulóval fogadta az udvart.

Megvoltak a diákoknak bizonyára a maguk dalai és lehet, hogy Wohlmuth Jánosnak a Liszt Ferenc Múzeumban őrzött nevezetes kottáskönyve egy éppen soproni diákdalt őrzött meg *Studentisches Leben* címmel. Az 1689-ben kelt kéziratos könyvecske tulajdonképpen zongoraiskola, akkoriban még maga a tanító írta a gyakorlatokat. A többi darab közt is több olyan van, amelynek valamiféle dal (Lied) a jelzése, talán szintén középszájon forgó dallam volt.

A 18. század szürkébb évtizedeiben kevesebb muzsika és ének szól Sopronban; az evangélikus liceumban teljesen elhal a színjátszás már a század elején, a jezsuitáknál folyik tovább, de az előadások nem voltak mindenki számára hallhatóak, 1754-ben hivatásos színészek verik fel először sátorfájukat, ott persze tovább szól az ének napjainkig, de szervezett diákéneklelésről nincsen. Olvassuk ugyan egyes gyászoló költemény címlapján: A kesergő magyar Ifjú sereg vagy a gyászba borult Helikon, egy szomorodott szívből eredt versezet. Ama nagyérdemű Wietorisz Jonathán úrnak a föld hideg öblyébe való elzárattatásakor zokogva zengette a soproni Magyar Társaság „(1802), ezt éppen úgy nem kell szó szerint érteni, ahogy szintén prózában esett az, amikor „A tavasz kellemeivel elegyedett örömkö”-et vigan zengette ugyanez az ifjúsági önképzőkör Berghofer Mihálynak várospappá való beiktatásakor. (1804.)

A francia háborúk ideje járta akkor. 1793-ban kezdődtek, és csak 1809-ben érte el városunkat a háború. Addig mintegy páholyból nézhette főrangú és polgár. Sőt mivel Sopron garnizon-város lett, ide sereglettek a környékbeli főrangúak, különösen, amikor a király, I. Ferenc unokatestvére Ferdinánd főherceg is több évre Sopronba tette át a szállását. A főrangúak nemcsak színelőadásokat rendeztek a maguk körében, de bevonva a magasabb rangú katonatiszteket Haydn több oratóriumát is előadták, még pedig 1801-ben Feltámadás címen nyilván Haydn más darabjaiból összeszerkesztett művet, 1804-ben a Teremtést, 1805-ben ugyanezt és Krisztus hét utolsó szavát. Az utóbbi két előadásnak szövegekönyvét is kinyomatták. Valószínűen ezekre az előadásokra egyszerűbb polgárok nem-igen juthattak be. De könnyen meglehet, hogy emlékezetes benyomást tettek, no meg az a körülmény, hogy Haydn Sopron közvetlen környékén élt, hatott oda, hogy 1829-ben polgári elemek a Teremtést ismét betanulták és március 6-án nyilvánosan előadták belépődíjjal a kórház javára. Vezényelte Kurzweil Ferenc, a Szt. Mihály templom karnagya: a szopránszólókat ketten, az altot, a tenort és a basszust egy-egy énekes vette át, míg a női kórus 4 szopránból, 3 altból, 5 tenorból, 4 basszusból állott. A kezdeményező Tóth József, hercegi ügyész volt, aki a basszusszólót is énekelte és két leánya is közreműködött. A dolog egyáltalában nem múlt el nyomtalanul; Tóth és

Kurzweil buzgalmából megalakult a Soproni Zeneegyesület még 1829-ben, a cél az volt, hogy énekiskolával előbbreviszik a város zenei művelődését. Hamarosan hegedűtanszakot is szerveztek, azonkívül évi négy nyilvános hangversennyel is szolgáltak. Még az alapítási év első hangversenyén szerepelt az új énekkar operakórusokkal és a teljes Évszakok Haydn-oratóriummal. Vagy 10 évig pontosan meg is tartották a négy hangversenyt, amelyekre a helyi erőnkön kívül meghívtak pozsonyi, kőszegi és bécsi hivatásos vagy műkedvelő zeneművészeket és énekeseket. A sok operarészlet arra is jó volt, hogy mivel az 1830-as évek folyamán igen-igen ritkán volt a színházban operaelőadás, hát azért a soproniak megismerjék legalább részleteiben az újabb termést. A Zeneegyesület pártoló tagjai közt számos főrangú is akadt, de főleg értelmiség és kereskedők, iparosok, az énekkarban elvétve akadt főrangú is, de inkább szülő szerepléseket vállaltak ezek, míg onnan a polgári elemeket kiszorították, amit po. Heckenast ötvös fiához írt leveleiben eléggé panaszosan említ is. 1841-ben megnyílt az új színház és megkezdte működését egy olyan kitűnő operai együttes, amely po. 3 hónap alatt kb. 20 operát mutatott be, így a soproniak igényei is felfokozódtak a Zeneegyesület irányában. De mennyiségileg is változás esik a zenei életben. Az egykori szervező, Kurzweil rég kivált a társulattól és egy kisebb egyesületet alakított, amely 1848-ig működött. De alakult tisztára dalos egyesület is, még pedig Süßmann Károly Vilmos, az evangélikus egyház orgonistája alapította. 1844-ben hirdetményt bocsátott ki a szülők számára, amelyben ajánlkozik, hogy zongora, orgona és generálbasszus-oktatást nyújt gyermekeknek, e hirdetményben említi újonnan alakított dalegyesületét (Liedertafel), megvan egy ünnepi hangverseny hirdetménye (1844 május 16) is, sajnos műsor nélkül; a liceum dísztermében tartotta az új alakulat bemutatkozását. Nincs róla adat, meddig működött Sopronban Süßmann, és meddig állt fenn egyesülete. Ő maga nem volt fiatal ember, mikor Sopronba került. Az említett felhívás szerint Boroszlóban végzett és sziléziai városokban működött sikeresen tanítással. Utóda Altdörfer Keresztély is külföldről, Németországból került 1847-ben Sopronba. Hamarosan szervezni kezdte a templomi énekkart és azzal világi szereplésekre is hajlandó volt, 1847 szeptember 19-én operakórusokat mutatott be (Weber Euryantejából, Mozart Varázsfuvolájából) és a Zeneegyesület hangversenyén is bemutatkozott. Eleinte csak iparosifjak álltak kötélnek, majd diákok, végül leányok is, úgy hogy négyszólamú karokat is tanultak. Kedvet kaptak értelmiségiek is, meg idősebb iparosok és kereskedők. 1848 június 4-én műkedvelők hazafias célra Lorenz: Talpra magyarját éneklük. (Férfidalkör, mondja a műsor). De 1849-cel itt is szünetelés állt be, miglen

1850-ben írott szabályok szerint kezdett a testület működni, eleinte 20-40 tag között ingadozva, de mikor kitetszett, hogy rend az alapja az egyesülésnek, 60-ra is felment a számuk. Főleg az ev. templomban működtek, vagy ev. jellegű ünnepélyeken, amilyen az ev. árvaház vagy ev. tanítóképző alapkövetétele és felszentelése volt, de világi műsorral is szerepeltek Männergessangs Verein néven, így 1850 március 10-én a győri árvízkárosultak javára Webernek és Marschnernek egy-egy kórusával. 1854-ben viszont a soproni kiseddóvó javára énekeltek a liceum dísztermében Haydn Évszakok c. oratóriumából, Gluck Iphigóniájából és először hangzott el a Bachkorszakban kórusban magyar nóta is: Elszegődtem Tarnóczára, meg a Virágnak megtiltani nem lehet. 1858-ban vendégszerepelt itt a neves bécsi Sängerbund. Ilyen alkalom mindig ösztönző hatású és nyilván itt is gondolkodóba ejthette a dal barátait, hogy Altdörfer együttese végül is csak egyházi jellegű, és így számos másvallású egyén abban nem foglalhat helyet, aki hangjával alaposan emelhetné a hatást. Ebben az időben került Sopronba Lorenz János a Dómba karnagynak. Hamarosan kereskedő segédekből jó együttest toborzott, amely 1858 végén önálló hangversenyben be is mutatkozott. Lorenz újjá szervezte a haladó Zeneegyesületet, fellendült az énekkultúra és Altdörfer Keresztély is kitágította a maga énekegyüttesének határait: világi alakulat lett Dalfüzér (Liederkranz) néven, kezdetben már 66 működő taggal. 1859-ben a Habsburg-monarhiának háborúja volt az olaszokkal, a sebesültek javára az új egyesület a mai Erzsébetkertben (akkor még Neu Hof) hangversenyt rendezett, a műsorán gyakran szereplő Mendelssohn és Kreutzer darabjait adták elő katonazenekar kíséretével. Ugyanez év november 13-án zászlóavatásuk volt egybekötve Schiller születésének 100 évfordulójával. A dalárda jellegét Altdörfer zenésítette meg. (Életben és dalban egyesüljünk). Ugyanő írta a zenéjét a Schiller apotheosisa c. költeménynek, melyet Király József írt ez alkalomra. Egy indulót a szövegíró maga zenésített meg. Az ünnepélyt a Bécsi kapun kívül Isepp vendéglőjében tartották (ma a Storno műterem), melyet ettől fogva Schillerhalle-nak is neveztek. A Dalfüzér igen szorgalmas és a város zenei művelődése szempontjából nagyon hasznos tevékenységet fejtett ki több évtizeden át. A Zeneegyesület Lorenz karnagy alatt ugyan 1858-tól fogva feléledt, de még az 1860-as évek elején ismét csak éppen énekiskolájának fenntartására szorítkozott. Nyílt 1856-ban még egy énekiskola zenével kapcsolatosan, Kurzweil Ferenc hasonló nevű fia nyitotta meg, de ott csak a Szt. Mihály templom egyházi zenéje és énekkara számára neveltek fiatalokat, mindenesetre nagy sikerrrel, mert az 1850-es évek folyamán a klasszikus mesterek nagy miséit elő tudták adni. Ennek az alakulatnak azonban a város álta-

lános zenekultúrája szempontjából nem volt nagyobb jelentősége, mert a felekezeti megoszlást erősítette. Így tehát társadalmi szemszögből nézve a Dalfüzér, amely elődjének elzártságából kilépett, örvendetes módon kikapcsolta a felekezeti kérdést, amely Sopronban a katolikus és evangélikus lakosság körében máskor vajmi hamar lángra kapott. A Dalfüzér évenként kb. négy hangversennyel szórakoztatta a várost. Mivel akkoriban 1873-ig csak a színház állt rendelkezésre, több hangversenyt vendéglők kerthelyiségeiben tartottak az év folyamán, így kedvelt volt a Magyar Király kertje (a Pannónia mellett), a MÁV állomás vendéglőjének kertje, vagy az Erzsébetkert (akkoriban Neu Hof néven). De a dalosok egyúttal a természetjárásnak is terjesztői voltak, amikor vendégekkel társulva kirándultak a Városligetbe vagy akár a Fertőhöz. A Turista Egyesület csak 1903-ban alakult. Az eredeti sétányokat a Szépítő Egyesület létesítette, a Dalfüzér pedig két emlékművel járult hozzá ezek díszítéséhez, 1864-ben a Dalos-emléket, 1878-ban pedig a Nándor magaslaton egyik mecénásának, Braun Nándornak emlékművét állította fel.

Ahogy a mottó kívánta: Életben és dalban egyesüljünk, szoros barátságot tartott a szomszédos dalegyesületekkel, kölcsönösen látogatták egymást a Dalfüzér, a győri, kőszegi, kismartoni, sőt budapesti dalos alakulatok, hasonló módon folyt a barátkozás bécsi egyesületekkel is.

A hangversenyek műsorán körülbelül a darabok egynegyede volt magyar, vagy magyar szövegű, a többi német szövegű német szerzemény, főleg a korabeli kedvelt Abt, Kücken és sok-sok elfeledett nevű szerző nevét olvashatjuk a műsorokon. Igen kedvelték a tréfás kardalokat és szólókat is, olasz operák, Wagner paródiáit, sőt az egykorú újságok szerint néha túlzásba is vitték ezt a műfajt. De a magyar darabok szerzői között is furcsa nevek fordultak elő: Wusching, Mayersberger, Schweida stb. Amikor az egyesület megalakult, ugyan a Bachkorszaknak bealkonyodott, de a láncok még nem lazultak fel teljesen, az új alakulatot bizonyos mértékig 1860-ban rendőri felügyelet alá helyezték. De ezzel nem sokat törődhettek: 1861-ben po. Engesszer átíratában előadták a Rákóczi indulót, majd Csokonai Reményhez című dalát, valószínűleg a Lavottának tulajdonított dallammal. 1862-ben a Káka tövén költ a ruca hangzik fel, 1863-ban Mosonyinak Keserű serleg-e, amelyet Erkel Keserű bordala szorított ki. Az első 25 évben a legkedveltebb darabok Festetich Árvalányhaj-a, Thernnek Dalünnepen c. kardala, főleg Egressy Béninek Beteg leány c. érzelmes dala. Soká marad műsoron Krahl Mariskám c. dala. Gyakran énekelnek Huber Károlytól, Hubay Jenő atyjától, a két Dopplertől: Ferenc saját kéziratában küldi meg a Dalfüzérnek

A honvéd és tilinkója című szerzeményét baritonra, fuvola és zongorakísérettel 1880-ban. A magyar színészek az 1880-as évek első felében csak 4-5 hétig játszottak, főleg népszínműveket, így a Dalfűzér az ő számukra is propagandával szolgált, amikor gyakran műsorra tűzte Schweida átíratában a Sárga csikó, a Piros bugyeláris, a Betyár kendője stb. dalait.

Az első 25 év, azaz 1884-ig bezáróan a legmagasabb régióig csak egyszer vitte fel a kórust, amikor ti. 1869 március 27-én Beethoven Fideliójának rabkarát adták elő.

A soproni zenei művelődés számára nemcsak maga a működés ténye volt jelentős, hanem a hangversenyek alkalmat adtak zenekari előadásokra is, keretként a katonazene és Munczy Lajos nemzeti zenekara szokott szerepelni. Ami az elsőt illeti, azért volt fontos, mert mint említettük, a Zeneegyesület egyáltalában hallgatott. Az 1870-es években Lehár Ferenc hasonló nevű atyja volt a katonakarmester, gyakran szerepelt embereivel a Dalfűzérben, még hozzá nagy híve volt Wagnernek, így próbálta megkedveltetni Sopronnal az akkor még alig értett nagy mestert; igaz, hogy viszont a daloskör paródistái még éppen ellenkező hatásra vadásztak. Ami Munczyt illeti, ő ugyan konzervatóriumot végzett, azonban zenészei túlnyomóan nem, mégis bár a magyar dalokra fektette a hangsúlyt, korabeli operettek és operákon felül Wagnert is játszattott, ami a halál után játszó cigányzenészek részéről nagy feladat volt. (1881 április 24.)

A sikerültebb darabokat általában többször is műsorra tűzték, amiben tán a magyar átíratok gyér száma is közre játszhatott, de viszont hálás feladatot nyújtott a helybeli zenészeknek is. A megmagyarosodott Altdörfer Keresztély eleinte nem egy dalt írt át, később maga is szerepelt szerzőképpen, hasonlóan Lorenz János is, aki Honfidal-ával Petőfi szövegére pályadíjat is nyert, majd utóda Büttl János zongoratanár, azután Király József, Wallner János, Weinharra Tivadar zenetanár, Kerner József, a dómtemplom karnagya stb. A legtöbbje persze a helyi szinten nem emelkedett túl.

De a Dalfűzér működésében volt egy olyan pont, amellyel jelentős helyet jelölt ki magának a magyar karének történetében, ugyanis 1863-ban megrendezte az első magyarországi dalosünnepet. Nem volt könnyű feladat, az egyesület maga fiatal, az ország közlekedési viszonyai nagyon kezdetlegesek voltak, a város az országtávoli sarkában, ehhez még az inséges év és az un. provizórium a nemzeti törekvések elnyomásával. Az ünnepélyt, mint az alább közlendő „Előleges értesítés” szövege mutatja, a magas hatóság jóváhagyásával rendezték:

„A f. év június 28-ik és 29-ik napjain helyben megtartandó s a

m. hatóság által jóváhagyott nagyszerű első magyarhoni dalárünnepély alkalmával Június 28-dikán estve a helyb. színházban HANGVERSENY rendeztetik, melyben részint általános, részint az egyes dalárdák által magyar és német dalművek, úgy szinte magánénekek s katonai zenekar darabok fognak előadatni. Június 29-dikén pedig délután az újteleki kertben az általános dalár- és népünnepélyben előjönnek majd általános dalkarok zene kíséret nélkül vagy annak hozzájárulásával, majd katonai zene, egyes előadások, estve világitás, nemzeti zenekar, szabad éneklés s a. t.

Midőn az alulirott bizottmány az idevágó részleteletre nézve legközelebbi napokban kiadandó falragaszokra a t. cz. közönséget utalja, egyszersmind az ének s kedélyes társalgás mindenrangú barátit a fentérintett rendezményekre figyelmeztetni bátorodik.”

Minden nehézség ellenére 8 magyar dalkör érkezett: Pestről, Győről, Szombathelyről, Nagyszombatból, Kőszegről, Kismartonból, Pozsonyból, Ausztriából pedig Ebenfurtból, Bécsújhelyből, Kindbergből, Neunkirchenből, Gloggnitzból, Badenből és magából Bécsből egyesület 145 énekessel. A magyar vendégeket a Széchenyi téren fogadták, az osztrákokat azonban a mai MÁV állomáson, akkor még csak Bécsújhely felől jött vonat Sopronba. Őket is a Széchenyi térre vezették, hol a kölcsönös szalagszere folyt le, és a bécsi hírneves Männergessangverein ismert karnagya, Herbeck zeneszerző vezényletével énekelt. A színházi hangversenyen a magyar énekkarok Erkel Himnuszával kezdték a műsort, majd a német nyelvű vendégek Mendelssohnak egy kardalát adták elő (Der fromme Wandersmann), majd Marschnerét (Liedesfreiheit), végül Schubertét (Die Nacht). Most a győriek, soproniak és kőszegiek együttesen Ki vagyok én? című magyar népdalt énekelték el, utána pedig Altdörfer-től a Szántó legény dalát. Most ismét az osztrák dalárdák kerültek sorra a Loreleyjel és egy másik népdallal (Untreue). A bécsi Frohsinn Füchs vadászkarát adta elő, majd a Männergessangverein szolistája Schumann Vándordalát zongorakísérettel. A pozsonyiak a nagyon kedvelt Árvalányhaj előadásával, meg egy német szövegű dallal (Mader: An die Sänger), továbbá a soproniakkal együtt Mosonyi Keserű Bortalával álltak ki. A Männergessangverein még Abttól énekelt (Vineta), végül összkar volt, Herbecknek Im Walde című dalát mutatták be négy vadászskürt kíséretével.

A második ünnepi nap délelőttjén nagy kirándulás szerepelt: a Nándormagaslat, Bánfalva, a Löver és a vadászlak mögötti kőfejtő, ebéd a mai Erzsébetkertben, amelyet akkor általában Újkertnek, ez alkalommal Újtelki kertnek neveztek és délután ugyanott népünnepély. Megnyitóként Beethoven Egmont nyitányát adta elő a katonazenekar, befejezésül Nikolainak Templáriusából egy részletet.

Német összkar következett: Beethoventől Isten dicsősége. A badeniiek után a győriek magyar népdalt adtak elő (Hol van az a tele kancsó), ezt egy német dal követte Gutenbergről. A kőszegiek az Árvalányhaj-at dalolták el. Ismét német együttes következett: Bundeslied (Lenz), most a katonazene a Lohengrinből a nászindulót játszotta el. Zenekar kíséretében egy himnuszt adott elő a teljes együttes, mire a magyarok a Beteg leány közös előadásával feleltek. A neunkircheni és bécsújhelyi dalárda egy-egy dallal az éneket és a nyugalmat dicsérte, a német összkar pedig a német dalt. A pozsonyiak a csepregi születésű Bognár Ignácnak Bosszú című dalát adták elő: Nemcsak harcolni, Dalolni is tud Árpád népe, majd a soproniak és győriek megismételték Mosonyi Keserű bordalát. A bécsi Frohsinn tréfás dalt adott elő a csavargóról, majd a zenekar Strausskeringővel szolgált (A karnevál követe). A német karok együttesen kísérték Abt egyik tenorszólóját, majd a Männergessangverein állt ki Braun Pf. egy dalával. Most a soproniak Lorenznek díjnyertes Honfidalával dicsekedtek és utána bemutatták másik helyi szerzőjüket, Altdörfert a német szövegű Huszárdallal, amelybe a latin mondás: Extra Hungariam non est vita és a Teremtette vegyül. Végül a német összkarok Lachnertől rézfuvósok kísérte Kriegers Gebet c. harcias dallal befejezték az est dalos részét. A nyomtatott műsor még záró indulót helyezett kilátásba, és röviden, vezényszó módjára, „Szabad előadások. Nemzeti zenekar. Társas multság. Elutazás 2 óraker éjfél után.”

Az ünnepélyről elég kezdetleges színes könyv is készült, továbbá Storno Ferenc, az idősebb, rézre karcolt emléklapot. 1864-ben pedig a második nap sikerült kirándulásának színhelyén, a Károly kilátó közelében a Dalfüzér emlékkövet avatott és a hegynek azt a részét Dalárhegynek nevezték el, miből ma már a jobbhangzású Dalos-hegy lett.

A soproni, tehát első magyarországi dalosünnepet 1864-ben Pécssett követte a második, amely azonban a hírek szerint nem volt ennyire sikerült, mégis a magyar zenetörténetben úgy szerepel, mintha ez lett volna az első.

A Dalfüzér fennállásának 25. évfordulóját, 1884-ben, hasonló nagyszabású keretek közt ünnepelte. 474 vendégénekes közt 223 volt osztrák. A régi hívek közül Győr, Kismarton, Kőszeg, Nagyszombat, Pozsony (két csoporttal), Szombáthely ismét megjelent, Budapest is, de érdekesen mutatta számos környékbeli dalárda, hogy a közének mennyire kezd terjedni, jöttek ugyanis Balf, Csorna, Locsmánd, Magyaróvár énekesei is, távolabbról pedig Komáromé. Ausztriából Baden, Liesing, Neunkirchen, Bécsújhely, Bécs (három csoporttal). És most már egy második férfikar is működött Sopronban a Dal-

fűzér mellett, az 1875-ben alakult Soproni Férfidalárda is szerepelt, minek működéséről később emlékezünk meg.

1884-ben szervezkedett ismét a soproni zenevilág megelégetve a régi Zeneegyesület mozdulatlanságát; Kossow Jenő, rendkívül tevékeny karmester énekkart is szervezett, megkezdődtek a nagy szimfónikus hangversenyek és ezzel bizonyos mértékben a Dalfűzér jelentősége csökkent, bár még mindig több hangversenyt tartott évenként, jellegük nem nagyon változott: a könnyebb dalok közé (Kék nefelejts, Felleg borul, Megy a vonat) újabb szerzőképpen Szentirmay Elemér művei vegyülnek, magasabb szintet jelent Hubay Jenő (Magyarok istene), Zichy Géza (Szerenád stb.) 1887-ben kerül először bemutatásra a Gyere haza, édes anyám, igazi népi dal, de folytatása nincsen ilyen törekvésnek. A Dalfűzér sohasem hiányzik nagyobb zenei ünnepélyeken, vagy érdemes zenész ünnepléséről (Zupancsics Miklós 1926), ilyenkor néha igen nehéz feladatot is old meg, így 1903-ban Deák Ferenc emlékünnepeén Wagner Rienzi-jének békekarát adták elő, máskor magyar szöveggel Beethoven Isten dicsősége c. karát, míg korábban csak a német járta. (1927).

Jó és megbízható maradt jó vezetők alatt (Wurdits, Klafszky Henrik) működik a két világháború közt. A Zeneegyesület énekkarában a legtöbben a jobbak közül szintén szerepeltek és viszont is, így a Zeneegyesület karmestere, Zwinz Károly a Dalfűzér basszistái között énekelt. Klafszky Henrik alatt nagyobb súlyt kapott a klaszszikus dal, és egyúttal a hangversenyeken a kamarazenét is képviselte egy-két műsorszám. Egyébként a falusi dalárdákat apai gonddal karolta fel az egyesület, sőt a horvát falvak kedvéért még az ő anyanyelvükön is tanultak be kardalokat, amiknek természetesen óriási sikere volt. Számos burgenlandi és osztrák szereplésről is meg kell emlékezni. A dalárda fennállásának 75. évfordulója szintén emlékezetes hangversenyt adott Sopronnak, miről még megemlékezünk. 1941-ben a dalárda háláját a Legnagyobb Magyar iránt koszorúval és dallal róttá le. A háborus események folytán az egyesület élete mindinkább befelé fordult és a második világháború befejeztével már nem éledt fel.

Tisztára női énekkar 1876-ban alakult és az év karácsonyán mutatkozott be a Dalfűzér hangversenyén, még 1877-ben decemberében is szerepelt a Dalfűzér egyik hangversenyén, de azután feloszlott.

A már említett Soproni Férfidalárda 1875-ben Wallner János tanító karnagysága alatt alakult meg. Akkoriban minduntalan próbálták a zenei életet is újjá teremteni, a zenebarátok egyesülete néven alakult társulás a kaszinó börtetermében hangversenyt rendezett, a tagok a korabeli újság szerint polgári családokból való énekeseket is vettek maguk közé, ezek Wallner tanító vezényletével

Marschnernek, Schumannnak egy-egy karénekét adták elő és szokványos dalokat, mindent németül. A polgári családból származó énekesek úgy látszik duzzadt pénztárcával is rendelkeztek, mert az est emlékére Wallnernek ezüst vezénylő pálcát adtak és hat aranyat is kapott. Tisztára német műsorral jótékony célra a nyár folyamán is szerepelt az énekegyüttes, kirándult Kismartonba is Ödenburger Männergessangverein névvel és 1875 december 18-án megtartotta alapító hangversenyét, mikor is környékbeli dalárdák is támogatták; előadásra került Lorenz Honfidala. 1876-ban Kőszegre rándult át az együttes, melynek 32 tagja volt, de az erős német irányzatot sikerült elfojtani, még ez évben felveszik a magyar elnevezést: Soproni Férfidalárda, a július 22-i hangversenyen a Magyar király szálló kertjében Lehár és katonazenekara ad körítést, többek közt Ernst und Scherz címen saját szerzeményű egyveleget is vezényel, továbbá operanyitányokat (Fra Diavolo, Vanda) és egyveleget a Trubadurból. Az új kar a Beteg leánnyal ad magyar színezetet a műsornak. Minden bírálathoz hangoztatja, hogy a két férfikar közt nemes verseny folyik, egyelőre a régi, próbált Dalfüzéré a babér. Az út eléggé rögzös. Jó anyag, jó karnagyok, mint Kapi Gyula, zeneszerző, Czeglédy Gyula, Király Béla, de állandó a városba is kihallatszó surlódás a németesítő és magyar irányzat közt, újabb névváltoztatás 1879-ben: Soproni Férfidalkör. A műsor lényegében a Dalfüzérre emlékeztet, a többség a német szövegé, a műsoron egyszerre legfeljebb 3-4 magyar darab szerepel. 1882-ben Erkel Névtelen hősök c. operájának Takarodóját és Szentirmainak Csak egy kislány van a világon c. dalát adják elő. Az előadásokat az újságokban megjelent bírálatok dicsérik, a pontos visszaadás jellemző, 1881-ben az évi jelentés szerint 120 gyakorló órát tartott Czeglédy karnagy. 1882-ben az egyesület elhagyja német címét, jeligéje ez lesz: Magyar ajkról magyar szívhez zengjen dalunk, míg magyar lesz. Kapi Gyula zenésítette meg. Ettől fogva a magyar ének lett az uralkodó. Még így is sok a nehézség. Egypár sikertelen részvétel más városokban rendezett versenyen kedvetlenséget okozott, elnökök változtak. A 19. század első évtizedében Sopronban politikai változás történt, az értelmiség kezdett ébredezni, míg 1904-ig csak kormánypárti képviselője volt a városnak az országgyűlésen, a hivatalnok-világ arra szavazott. Viszont a gazdapolgárok társadalma kezdte megunni a sok nem teljesített ígéretet és így történt a csodálatos eset az említett évben, hogy maga a főispán bukott meg a Kossuthpárti jelölttel, Berecz Ábellel szemben. A folyamat előkészítésében nagy szerep jutott a Férfidalkörnek. A Dalfüzér még 1887-ben is úgy énekelte a közkedvelt Tavasz elmúlt című Kossuth-nótát, hogy Kossuth Lajos neve helyett Te bánatos-t énekelte. A Férfidalkör teljesen a Kossuth-párt oldalára

sodródott, minden hazafias ünnepélyen énekelt, természetesen nem keringőket. Úgyszintén nagy szerepe volt a népszavazás idején is, amikor falvakra járt. Sopron magyar maradt, és a Férfidalkör 1922-ben felvette eddigi neve elé a Magyar jelzőt is. Ettől fogva is közreműködött az ünnepélyeken, bizonyos mértékig a kormányzat színeiben és az irredenta jegyében. 1945 után már nem éledt újra.

Sajátos alakulat volt az 1886-ban alakult Gazdapolgárok dalárdája. A város lakosságának egy jelentős rétege, nem kapott ugyanis helyet másutt, csak az egyházi énekkarokban. A Dalfűzér 1885-ben ilyen összetételt mutat: 5 értelmiségi, 14 hivatalnok, 18 iparos, 17 kereskedő, egyetlen gazdálkodó. Természetes, hogy a külvárosok gazdálkodói is szívesen énekeltek; már az 1880-as évek elején Tham Lajos kisebb alakulatot szervezett, amelyből 1886-ban megalakult az alapszabály szerint működő Gazdapolgárok dalárdája. Első karnagyuk Weinharra Tivadar zenetanár volt, első elnökük Poszvék Lajos orvos. Jóllehet főleg német dalokat énekeltek, magyar szöveggel is kifogástalanul adtak elő és így a nemzeti karének irodalmát is terjesztették a német ajkú lakosság körében. Egyébként szüreti ünnepélyeket is rendeztek a régi népszokásokat igyekezve rögzíteni, ugyanúgy báljaikon is. Szerepeltek az Irodalmi és Művészeti Körben, sőt Weinharra után Kossow Jenő, a soproni zeneélet nagyja vállalta a dalárdát, hogy nyilvánvaló legyen, mennyire uralkodik a városban a lakosság körében a béke. 1890-ben a zászlóavatáson egész sor kisebb falusi énekes alakulat sorakozott fel, amely elsősorban a német dalkultúra szolgálatában állott: Ágfalva, Fertőmeggyes, Lajtaszentmiklós, Nezsider, Kismarton, Petőfalva, Ruszt, Harka. A soproni dalárdák közül a Dalfűzér Huber Károly Virradóra című karával, a Férfidalkör szintén Hubernek Talpra magyarával, az újalakult Zeneegyesület pedig a Tannhauser bevonulási indulóval emelte az ünnepet, míg a gazdapolgárok Weinharra átirta magyar népdalokkal mutattak példát a vidékieknek.

1919 után ez az egyesület is inkább befelé fordul. Az 1920-as évek elején a gazdasági válság elkedvetleníti az énekeseket, alig működnek. Azután ismét visszatér a dalos kedv. Egy balatoni kirándulás alkalmával a szőlők virágzásának láttán szinte önkéntelenül tör ki belőlük a magyar dal. A 40 éves jubileum 1927-ben felsorakoztatja a hosszú évek nagyobb műsordarabjait; Beethoventől az Isten dicsőségét Thern Károly kórusát, Dalünnepen, az Árvalányhaj-at Festehtől, Huber Károly, Révfy Géza és mások munkáit. 1933-ban a Gazdapolgár Énekkar hatalmas feladatot oldott meg Wagner Richárd halálának 50. évfordulója alkalmával, egy hangversenyen bemutatta a Tannhaeuser zarándokkarát és a matrózkart a Bolygó

hollandiból. A további időszakban a faszizmus éket vert a soproni magyarság és németiség közé, a gazdapolgárok énekkarának jelentősége is megcsappant és 1945-ben többet már nem éledhetett fel, mert számos tagját kitelepítették.

Az 1880-as években több kísérlet történt arra nézve, hogy a szimfonikus zene ismét elfoglalja a helyét Sopron művelődésében, egyúttal a vegyes karok is feléledjenek. Kossow Jenő fiatalos hévvel 1883-ban egyesítette a katonazenekart a színházzal és a műkedvelőket, az így alakult együttessel előadta Beethoven C dúr miséjét. Mivel pedig a Zeneegyesület továbbra is mozdulatlanságba süllyedt, Kossow új alakulatot szervezett Soproni Zenekedvelők Egyesülete címmel, amellyel Mendelssohn Lobgesang című oratóriumát mutatta be. A Zeneegyesület részéről más nem történt, mint hogy újraszervezte az énekiskoláját.

A két egyesület végül is 1889-ben egyesült a régebbi Zeneegyesület égisze alatt és ezzel a magasabb képzettségű és igényű énekesnek is tere nyílt a vegyeskar művelésére. Kossow 15 év alatt számos nagy teljesítményt mutathatott fel e téren: Haydn Évszakok és Krisztus 7 utolsó szava c. oratóriumjait, Mendelssohnnek két nagy zsoltárát, a Lobgesangot, a Tannhaeuser kórusait. Soproni szerzők közül Kapi Gyula több nagyobb kardalát szólaltatta meg, de a vegyes kar műsorán szerepelt az Árválányhaj, Huber Királyindulója, sokszor Szabados Bélától a Dalok az őshazából, továbbá Zichy Géza, Allaga Géza, Zimay, Kirchner, Lányi Ernő kórusai, a nevezetesebb külföldiek közül Brahms volt egyik legkedveltebb.

Kossowot Pozsonyba hívták át, utóda Altdörefr Viktor, nagynevű zongoraművész lett, rövid pár éves működése alatt került bemutatásra Schuberttől a Mirjám éneke és Mendelssohtól a Walpurgis éj, mindkettő az idők jeléül magyar szöveggel és bemutatkozott Cui az Élet című kórossal. Sok nehézség leküzdése után viszont elérkezett az első világháború, helyiség híján csak a templomba szorult eleinte a kar 1919-ben a proletárdiktatúra első heteiben sem volt más darabja készen, mint Haydn egyik miséje, amelyet elő is adtak belépődíj nélkül a kaszinóban.

1919 után Zwinz Károly lett majdnem másfél évtizedig a karnagy: hatalmas teljesítmények jelzik útját, bár néha nehezebb dolgokra is vállalkozott, mint amennyit énekkara megbírt.

Szerepelt az énekkar műsorán Lassotól Bachig számos szerző, Pergolese Stabat materje, Mozart Requiemje, Beethoventól a Karfantázia, a Tenger csendje és szerencsés utazás, Wagner Mesterdalnokok operájának zárókórusa, Brahms, Fuchs, Cui, Gade, Sinigaglia és mások kardalai, a magyarok közül 1924-ben első ízben Kodály (Hegyi éjszak, női kar), Harmath (A rózsabimbóhoz), Demény (Sze-

renád), Vavrinecz, Kirchner, Ábrányi, Arany János, Szabados stb. Helyett kaptak a műsoron helyi szerzők: a sajnos méltatlanul elfeledett Kárpáti Sándor, Kapi Gyula, Horváth József, Östör Lajos, a csornai Szupper Alfréd kardalái is. 1929-ben a Zeneegyesület 100 éves fennállásának ünnepén, amikor felvette a Liszt Ferenc Zeneegyesület nevet, Kodály Psalmus Hungaricusát is megszólaltatta a kar.

Zwintz után Gárdonyi Zoltán, maga is kiváló kardalszerző, majd Horváth József vették át a zene- és énekkar vezetését. Az 1944-ig terjedő időszak nagy kórus-teljesítményei közt van Bach Máté passiójának két, továbbá a H-moll mise előadása, nemkülönben Haydn Évszakok c. oratóriumának felújítása és Kodály Budavári Tedeumának előadása. Az egyesület zeneiskolájának Dessewffy Bella személyében kitűnő énektanár lett.

A két világháború között ugyan a zenei művelődés abban a mederben folyt nagyjából, amelyet a Liszt Ferenc Zeneegyesület áított meg magának, mégis azért szerep jutott a régebbi dalegyesületek mellett újabbaknak is. Így szerény jelentkezései ellenére is nem lehetett letagadni a Testvériség munkásdalárda működését. A századfordulóig nem áll valami erős lábón a soproni munkásmozgalom, tulajdonképpen csak két igazi gyárról beszélhetünk (vasárugyár, sörgyár), csak a nyomdászoknál mutatkozik szervezkedés. 1886-ban jelenti a Sopron c. lap (53. szám), hogy Fodor Dániel magánkertjében Gutenberg ünnepet rendez a nyomdászok most létre jött köre. Többet nem hallani róla. A Soproni Újság 1895-ben írja, hogy november 2-án megalakult a Nyomdászegyesület, hivatalos helyisége a Karner vendéglő a Halász utcában. Ez a társulás azonban énekkar is volt és még 1897-ben, mint a Soproni Napló október 7-én írja, Typographia néven működik. Úgy látszik, ez az alakulat is megszűnt. 1903-ban Weinharra Tivadar újból szervezte ezt a dalárdát, majd Wurdits Testvériség címmel felélesztette, 1911 május 16-án a Pannoniában nagy érdeklődés mellett be is mutatkozott az együttes, főleg a Romwalter nyomda alkalmazottjaiból állott a 30 főnyi kar, mely karnagya egy szerzeményét is előadta. Az Ödenburger Zeitung tudósítója megállapítja, hogy éppen a munkásság nem volt erősen képviselve a hallgatóság soraiban. A Testvériséget az 1919-es Tanácsköztársaság hozta előtérbe, első esetként a kaszinó nagytermében önálló hangversenyen ismerhette meg a város közönsége. 1919 után a munkásság jóhangú férfiai most már egyöntetűen sorompóba álltak, a Testvériség dalárda a kevés megtűrt intézmény egyike lévén. Családi estélyeiken szép sikerek jelzik a dalárda fejlődését 1945-ig. A felszabadulás után a Testvériség ugyan megszűnt, de kisebb alakulatok gyárak és üzemek szerint vették át a szerepét.

Az evangélikus templomnak énekkara a vasárnapi és ünnepi istentiszteletek mellett tulajdonképpen tovább működött attól az időtől fogva, hogy a Dalfűzér világi lett, viszont a Szent Mihály templom énekkara 1906-tól férfikar módjára világi szereplésekkel is beilleszkedett a város énekkultúrájába, 1919 óta Struglitz József (†1956) mind nagyobb feladatokra nevelte és vegyes karrá alakította át, 1931-ben többek között – a helyi énekes és zenészgárda támogatásával Haydn Teremtését is előadta a Szt. Mihály templomban, majd 1932-ben több ízben szabadtéri előadáson. A domonkos templomban 1918-ban alakult főleg nőkből álló kar Arany lant címmel. Világi szereplése nem volt.

Ügyszintén az első világháború idején, 1916-ban 40 énekessel létesült az Iparosdalárda, közreműködött az iparosvilág ünnepein és dalosversenyeken. Rövid életű volt Kárpáti Sándor Liszt Ferencről elnevezett énekkara, főképpen az értelmiség sorából toborozva tagjait.

Ennyi nagymultú énekes alakulat méltán juttatott jóhírt a városnak s így történt, hogy amikor a Magyar Férfidalkör fennállásának 50. évfordulója elkövetkezett, az Országos Dalosszövetség Sopronba meghírdetett dalosversenye ezeket mozgató meg az országban: 148 dalosalakulat érkezett ide 1925 augusztus 14-re, köztük 35 csak hallgatni. Versenyen kívül szerepelt a Budai dalárda, amely évek óta őrizte az un. Királydíjat, tehát 1912 óta az ország legjobb dalárdájának számított. A többi 27 dalárda között megemlítendő a Budapesti Munkásdalárda. Szegedről négy egyesület érkezett, egyébként az ország tulsó végéről Nyiregyházáról, Sátoraljaújhelyről és Ózdról is jöttek. A hódmezővásárhelyiek Kodály Bortalát adták elő. A környékbeli falvak közül hasonló módon többen felvették a versenyt, egy brennbergi Bányászdalárda, a nagyecniek, kópházaiak, fertőrákosiak, ágfalviak és bánfalviak. Hangos volt a város nemcsak nappal, de a késő esti órákban is. Mindegyik dalárdának ugyanis volt egy soproni koszorusleánya, akinek a tiszteletére szerénadót adtak. A hangversenyek a színházban, a kaszinóban, kint az Erzsébetkertben folytak, sőt még a város mozijában is. Az elszállásolás és élelmezés nagy gondot jelentett, de mégis úgy megoldották, hogy panaszra nem volt ok, városunk sok új barátot szerzett, hiszen az idegenforgalom kezdetleges eszközei idejében nem sokan ismerték az országban Sopront. A Budai dalárda po. hamarosan önálló hangversenyre is eljött és elhozta magával Bazilidesz Máriát, az Erzsébet kerti hangverseny is sokáig emlékezetes lesz. De harmadszor is hallhatta Sopron az ország legjobb dalárdáját, mégpedig a legjobb osztrák dalárda, a Wiener Maennergesangvereinnel együtt. Ugyanis a Dalfűzér 1934-ben 75 éves fennállásának ünnepét a két énekes ala-

kulat szerepeltetésével tette nagyszerűvé. A Budai dalárda többnyire kortársak kardalait adta elő (Stojanovics, Lányi, Szeghő, Demény), addig a bécsiek, akiknek a nagy hangversenyen kívül még egy matiné is jutott, általában korábbi szerzőket szólaltattak meg, így Schubertet (23. zsolttár), Schumann, Silchert, Strauss Jánost (Kék Dunakeringő), Herbecket, Kremsert, Weinzierl-t) akiken a Dalfűzér már régen túljutott), viszont először hangzott el Bruckner műve Sopronban (Um Mitternacht). Természetesen két műsorszámmal közreműködtek a soproni énekkarok, sőt a Burgenlandból is a következő helységekből: Kabold, Meggyes, Ruszt, Lajtaújfalu, Sopronkeresztúr, Szikra, Somfalva, sőt Felsőőr.

Az 1934-es év egyébként is ének jegyében állt Sopron ugyanis a XVI. dalokerület székhelye lett; hogy ez nem volt papírforma abban nagy része volt Kárpáti Sándornak, aki számos kardalt szerzett a különböző alakulatok számára, ezt a kerület azzal hálálta meg, hogy az említett év márciusában egy teljes estét rendezett Sopronban a Kárpáti-művek minél nagyobb mértékű előadására; az estén nemcsak a soproni énekkarok, de a Rábaköz és a Répcevidék számos dalárdája részt vett. Ugyanebben az évben 24 dalárda hangversenyzett júniusban, mintegy 1200 többnyire népviseletbe öltözött énekessel.

A második világháború mindjobban megközelítette az ország határait, mégis Sopronban nem lankadt az ének. Radó Ferenc és Horváth József a fiatalságot szervezte meg az Éneklő Ifjúság mozgalomba. Segítő társat találtak ebben Kodály Zoltán révén, aki 1940-ben először tisztelte meg a várost látogatásával és az ifjúság hangversenyén az utolsó műsorszámot maga vezényelte. A fasiszta mozgalom elérte Sopront is és majdnem hogy megfosztotta Sopront az egyetlen megfelelő hangversenytermétől is. A veszély összefogásra készítette magyarságot, az áruba bocsátott kaszinóépületet 1942-ben sikerült megszerezni a magyar egyesületeknek, homlokzatára felkerült az új név: A magyar művelődés háza. És mi foghatta volna jobban össze a magyarságot, mint a magyar dal? Így keletkezett egy olyan alakulat, amelynek nem voltak alapszabályai, de amelynek létszáma több százra ment; ahol nem volt kötelező a kottaolvasás, sőt a képzett hang sem; mindenki járhatott és mindenki örömmel dalolt Radó Ferenc ügyes tanítási módja révén. Itt tisztára magyar dalt műveltek; a német propagandának egyik gátja volt, aminek jelentőségét a fasiszták is jól ismerték, mert 1944 március 19-vel, amikor a németek bevonultak az országba, meg is szüntették.

Az 1930-as évek végének műsorain már nagyon sokszor szerepel Bartók Béla és Kodály. Az ifjúság minden szereplésének ők adják a gerincét. De újabb alakulatok is támadnak, így a Vasutasok ének-

kara, amely szakít a régi műsordarabokkal, szintén az említettek felé hajol.

1944/45 nemcsak a város házait döntötte rommá, nemcsak a lakosok ezreit tizedelte meg, hanem úgy tetszett, szellemi életét is elpusztította; elsőnek mégis a zene kelt életre, amiben a felszabadító szovjet hadsereg támogatásának is része volt. A Liszt Ferenc Zeneegyesület ismét szervezni kezdte a vegyeskart és 1945 június 17-én Bárdos, Gárdonyi és Horváth József karnagy dalaival jelentkezett, egyik hangversenyén egy orosz kapitány is fellépett szólóénekekkel. A hangversenyek sorozata azonban sokszor akadozott: a Magyar Művelődés Házában nem lehetett még előadásokat tartani, a színházba szorult a zene és ének. Mégis a Liszt Ferenc Zeneegyesület egy praeklasszikus műsorról (Haendelig bezárólag), majd 1947-ben Kodály Psalmus Hungaricusával megmutatta, hogy életre képes volna. Sajnos a körülmények csak 1955-ben juttatták ismét szóhoz Haydn Évszakok c. oratóriumának előadásával. A zenekart hamarosan a város vette át, a vegyeskar feloszlott. Egyébként a szabadság friss szele 1945-ben több kisebb-nagyobb képességű zenekart és énekkart hozott létre, az egyes üzemek siettek a maguk alakulatait megszervezni, míg a korábbiak nem keltek új életre; még a tégla-gyáriaknak, városházi tisztviselőknek is volt rövidéletű énekkara. Végül is állandósult egy néhány társulás, így különösen jelentős lett a külföldön is megfordult Pedagógus énekkar, mely a fertői Évszakok nagyszerű előadásain is közreműködött, a ruhagyári együttes és KTSZ (ipari szövetkezetek) énekkara. Itt kötött ki Kóh Ferenc, a korábbi éveknek is örökmozgó kantanítója, aki 1945-ben Haydn Krisztus hét utolsó szava című oratóriumát tanította be műkedvelőknek és még környékbeli falvakba is kivitte. Majd több munkásalakulatot segített életre. A vágya az volt, hogy operakórust szervezzen, ahogy a két világháború közt egy néhány opera előadásával igyekezett a város zenei művelődését előbbre vinni, de anyagi kudarcok érték, most megérhette, hogy munkások léptek fel a budapesti operaház soproni Trubadur előadásán a karok eléneklésével, ő maga is mint névtelen szereplő működött közre. 1961-ben rövid betegség végzett vele.

Egy-egy nagy esemény a dalkultúra terén mindig nagy lendítő erőnek bizonyult Sopron zenei múltjában. 1963-ban nincs ugyan nagyszámmal énekes alakulat Sopronban, de ami működik, jó anyag és jó kezekben, remélhető, hogy az első magyarországi dalosünnep 100 éves fordulója újabb ösztönző hatással lesz a város sok évszázados dalkultúrájára.

A DALOSTALÁLKOZÓ ESEMÉNYEI

Június 28-án este és 29-én délelőtt a vendégkórusok fogadása, elszállásolása.

Június 29-én délelőtt és ebéd után városnéző séták.

15 órakor összkari próba a Berzsényi gimnázium udvarán

16.30 órakor a vendégkórusok próbája a másnapi hangversenyük színhelyén.

19 órakor vacsora

20 órakor diszhangverseny a Petőfi Színházban a vendégkórusok tiszteletére.

Megnyitót mond: Dr. Katona Lajos a Győr-Sopron megyei Tanács vb. elnöke, országgyűlési képviselő.

22 órakor szerenádok

Június 30-án 7.30 órakor a megyei kórusok fogadása a GYSEV pályaudvaron.

8 órakor gyülekező valamennyi kórus számára a Petőfi téren

8.30 órakor indulás a Lenin körúti szovjet hősi emlékműhöz.

9 órakor koszoruzási ünnepség.

1. Himnusz.

2. Kodály: Jelige (összkar).

3. Üdvözlő beszéd: *Erdély Sándor* Sopron Városi Tanács vb. elnöke

4. Koszoruzás.

5. Kodály: A magyarokhoz (összkar).

Az összkarokat *Ádám Jenő Kossuth* díjas, érdemes művész vezényli

9.20 órakor elvonulás a Petőfi térre. Liszt, Goldmark, Zupancsics és Altdörfer emléktáblák megkoszorúzása. (Közreműködnek a Mezőkeresztesi Férfikar, Jászberényi Palotásy Énekkar, Gyulai „Erkel Ferenc” vegyeskar, Kőbányai Általános Munkásénekkar.)

9.30 órakor bemutató hangversenyek a Petőfi Színházban, Ady Endre Kultúrházban, Vasas Kultúrotthonban és a Pedagógus Kultúrotthonban.

13 órakor karnagy megbeszélés a hangversenyek helyszínén. Ajándéktárgyak átadása.

13.30–15 óráig ebéd.

15 órakor indulás a Daloshegyre (50 perc séta)

16.30 órakor dalosünnepély a Daloshegyi emlékműnél.

1. Haydn: Erdő mélyén (összkar).
2. Emlékezés. Mondja: *Klafszky Henrik* a 100 évvel ezelőtti országos dalosverseny rendező kórusának a soproni „Dal-füzérnek” megszűnése előtti utolsó karnagya.
3. Fornsete: Künn a fákon (összkar)
Az összkarokat *Ádám Jenő* vezényli
A műsor után juniális a Daloshegyen.
Elutazás az esti órákban.

(*Tudnivalók:* A díszhangversenyre és a bemutató hangversenyekre a nagyközönség korlátolt számban válthat jegyeket. A Daloshegyi ünnepségre minden érdeklődőt szívesen lát a rendezőség. A Petőfi Színház igazgatói irodájában 29-én reggel 8 órától este 22 óráig, 30-án reggel fél 8 órától délután 17 óráig ügyeleti szolgálatot tartunk. A rendezéssel kapcsolatban felmerülő minden kérdésre ott választ kaphatnak a dalostalálkozó résztvevői).

A MEGYE KÓRUSAINAK DÍSZHANGVERSENYE

1963. június 29-én, szombat este 8 órakor a Petőfi Színházban

A centenáris dalosünnepségeket *Dr. Katona Lajos*, Győr-Sopron megyei Tanács vb. elnöke megnyitja

M Ű S O R:

LISZT FERENC PEDAGÓGUS KÓRUS SOPRON

1949-ben alakult meg a kórusművészetet kedvelő pedagógusokból. Első karnagya Kovács Sándor zenetanár volt. 1956-ban Törzsök Béla vette át az együttes irányítását. (Ekkor vette fel a „Liszt Ferenc Pedagógus Kórus” nevet.) Az 1959-es esztendő kiemelkedő eredményeket hozott a kórus életében. Szept. 20-án Fertődön protokoll hangverseny keretében a Fertői Haydn Kórusral és a Győri Filharmónikus Zenekarral együtt nagy sikerrel adta elő Haydn: Az évszakok c. oratóriumát. A hangversenyt megismételték Győrött 1959 telén, majd 1960-ban Budapesten a Zeneakadémián. A hangversenyek sikeréért sokat tettek Törzsök Béla és Somlai András. 1961-ben Horváth Valéria zenetanár vette át a vezetést, majd 1962 októberétől Somlai András irányítja a kórust. Fenállása óta több országos dalostalálkozón vett részt, több önálló hangversenyt adott nagy sikerrel.

Kultúrvezető: Békési József igazgató

Létszáma: 48.

Karnagy: Somlai András.

Bach: Hajnal kél.

Brahms: Bűvös éj.

Bárdos: Az nem lehet.

FERTŐDI HAYDN KÓRUS

A kórus 1958-ban alakult, alapító karnagya Somlai András volt. Első nagyszabású hangversenyét 1959 szeptemberében adta Haydn halálának 150 éves évfordulója alkalmából. A Fertői Kastély udvarán protokoll hangverseny keretében a Soproni Pedagógus Kórusral és a Győri Filharmónikus Zenekarral Haydn: Évszakok c. oratóriumát énekelte. Az oratóriumot még ebben az évben megismételte Győrött, majd a következő esztendőben Budapesten, a Zeneakadémián. Azóta az ország több városában hangversenyezett (Budapest,

Eger, Debrecen, Szeged, Szombathely) és élénk kapcsolatot tart fenn több kórossal. Tagjainak legnagyobb része a kísérleti gazdaság dolgozója, ezenkívül pedagógusok és a felsőfokú technikum néhány hallgatója. A kórus feladatának tekinti a helyi Haydn hagyományok ápolását, ezért minden év tavaszán a Kastély zenetermében hangversenyt rendez, melynek műsorában minden esetben Haydn művek is szerepelnek.

Létszám: 68.

Karnagy: Kovács Sándor.

Zongorán kísér: Bencsik Erzsébet.

Palestrina: Drága fény.

Lassus: Bár mondhatnám el.

Dowland: Drága lányka.

Haydn: A pillanat.

Mozart: Hála néked.

Mozart: Százszor áldlak.

SOPRONI KISIPARI SZÖVETKEZETEK
„SZOCIALISTA KULTÚRÁÉRT”
ÉREMEL KITÜNTETETT VEGYESKARA

A kórus 1948-ban alakult Zagyva Imre vezetésével. Annak idején férfikarként kezdte meg működését. Két évvel később mint vegyeskar folytatta tevékenységét, akkor már Fasang Árpád karnagysága alatt. Kezdetől résztvett a megyei és országos dalosünnepségeken és az OKISZ országos versenyin. Utobbiakon egy ízben első, kétszer második helyezést nyert. Emlékezetes szereplése volt az Állami Operaház kezdeményezésére rendezett „Trubadur” előadás, melynek összes kóruszámait az énekkar adta elő. A 10 éves jubileumon „Miniszteri dicsérő oklevelet”, majd a „Szocialista Kultúráért” érmet kapta meg a kórus. Az Operaház díszoklevéllel tüntette ki az énekkart. Pozsonyban is vendégszerepelt az énekkar, ahol hatalmas sikert aratott.

A bizottság elnöke: Galavits Lajos. *Kultúrfelelős:* Hirshl Gyula

Létszám: 41 nő, 30 férfi

Karnagy: Radó Ferenc és Tirnitz József

Zongorakísér: Dr. A. Mihálka Margit

Népdalcsokor

Halmos: Tavaszí rondó

Párdos: Széles a Duna.

Kodály: Intermezzo a Hány Jánosból

S Z Ü N E T

GYŐR-SOPRON MEGYEI TANÁCS
„SZOCIALISTA KULTÚRÁÉRT”
ÉREMMEL KITÜNTETETT KÓRUSA

(Adatokat lásd 32. oldalon).

Karnagy: Kőhalmi János.

Jannequin: Sok csoda közt.

Monteverdi: Scherzi Misicali (szemelvények).

Smetana: Nyitókórus az „Eladott menyasszony”-ból.

GYŐRI ZENEMŰVÉSZETI SZAKISKOLA NŐI KARA

(Adatokat lásd 24. oldalon).

Karnagy: Szabó Miklós.

Kodály: Négy olasz madrigál.

Hegyi éjszakák V.

Angyalok és pásztorok.

GYŐRI WILHELM PIECK VAGONGYÁR VASAS ÉNEKKAR
„SZOCIALISTA KULTÚRÁÉRT” ÉREMMEL
KITÜNTETVE

(Adatokat lásd 27. oldalon).

Karnagy: Pető Kálmán.

Kodály: Fölszállott a páva.

Akik mindig elkésnek.

Liszt Ferenchez.

PETŐFI SZÍNHÁZBAN

Június 30-án, 9.30 órákor

KAPUVÁRI SZÖVETKEZETI NÉPI EGYÜTTES VEGYESKARA

1955-ben alakult. Elődje a régebben alakult „Iparos Kórus” volt. Mint népi együttes nemcsak a megyében, hanem azon kívül is sokat szerepelt. Több önálló hangversenyt rendezett. Kapuvár kulturális életének jelentős tényezője. Két év múlva ünnepli 10 éves fennállását. Az együttes öltözeke eredeti népviselet.

Elnök: Tóth Lipót, *kulturális vezető:* Tóth József,

Szólamvezetők: Fejérvári Sándorné és Molnár Imre.

Létszám: 60 fő (38 nő és 22 férfi).

Karnagy: Horváth István.

Zongorakísérő: Fejérvári Sándorné.

Volly István: „Hany Istók” c. táncjátékból

- a) Kapuváron lakom,
- b) Bújdosik az árva madár,
- c) Piros alma telelőre.

Bárdos: Napfényes utakon.

Kodály: Horatii Carmen.

Karai: Vidám nóta.

GYŐRI ZENEMŰVÉSZETI SZAKISKOLA NŐI KARA

- Évente egy hangversenyt rendez s egy-két alkalommal közreműködik. 1958. óta működik mint női kar. Győrön kívül szerepelt Szombathelyen, Pápán, Mosonmagyaróvárott, Pécsen s három alkalommal Budapesten. Évente készít felvételt a budapesti rádióban. Az 1961. debreceni Bartók Béla nemzetközi kórusversenyen a női károk kategóriájában I. díjat nyert.

Felelős vezetője: Turcsányi Emil szakiskolai igazgató.

Létszám: 70 fő.

Karnagy: Szabó Miklós.

Kodály: Négy olasz madrigál.

Hegy éjszakák V.

Angyalok és pásztorok.

GYULAI „ERKEL FERENC” VEGYESKAR

Az énekkar ez év áprilisában ünnepelte fennállásának 67. évfordulóját. Az 1896. április 2-án megtartott alakuló gyűlésén a város nagy szülőlténeke, Erkel Ferenc-nek nevét vette fel az énekkar. Megalakulásakor az akkori ipartestülethez tartozott. 1948-tól az ipartestület utóda, a KIOSZ keretein belül működött. Ezután 1957-ben a Városi Tanács VB. vette át az énekkart, 1961-től pedig a megalakult zenekarral alkotja a gyulai Erkel Ferenc Művészegyüttest. Sok díjat, jutalmat nyert az énekkar. 1961-ben a rádióban, majd 1962-ben a TV hiradóban szerepelt rövid műsorral.

Elnök: Szénási Mátyás, a kórus lelkes támogatója Enyedi G. Sándor tanácselnök.

Létszám: 55 fő (33 nő és 22 férfi).

Karnagy: Kalotaszegi András.

Gluck: Nyitókórus az „Orfeus” c. operából.

Erkel: Részlet „Bánk-bán” c. operából. (Szép örömkönnny...)

Kodály: Székely keserves.

Bárdos: Széles a Duna.

Novikov: Ha dalba kezdünk.

VÁRPALOTAI BÁNYÁSZ BÉKE KÓRUS

A jelenlegikórus 3 évvel ezelőtt alakult. Férfitagsága előzőleg már évtizede önálló férfikórusban működött. A kórus Salgótarjánban az Országos Dalostalálkozón, a balatonfüredi dalostalálkozón, Komlón az Országos Dalostalálkozón vett részt. Fennállásuk óta a Magyar Rádió három esetben készített hangfelvételt a kórus műsoráról. 3 éves működésük alatt számos oklevelet, emléktárgyat nyertek, illetve kaptak.

Ügyvezető elnök: Di Giovanni József, *titkár:* Jámbor Zsigmond.

Létszám: 70 fő (29 nő és 41 férfi.)

Karnagy: Hollós Lajos.

Szabó Ferenc: Orosz lakodalmás.

Kemény Egon–Kotzián Katalin: Száll a béke hófehér galambja.

Grabócz feldolg. – Kapuvári: Éljen a forradalom.

Claude le Jeune: Elmúlik minden.

Orlando di Lasso: Zsoldos szerenád.

Orlando di Lasso: A csaposlegényhez.

KÖSZEGI VÁROSI TANÁCS ÉS KIOSZ CONCORDIA FÉRFIKÓRUS

1855-ben alakult. Résztvett az 1863. évi soproni első országos dalos versenyen, tagjai kezdettől fogva nagyobbbrészt munkások, ötven százalékban kisiparosok és haladó értelmiségiek voltak. Haladó műsorpolitikája miatt 1944-ben a Horthy-, illetve a Szálasi rendőrség feloszlatta és működését a felszabadulás után kezdte.

Elnök: Schätzel József.

Létszám: 38 férfi.

Karnagy: Budaker Gusztáv (30 év óta).

Kodály: Felszállott a páva...

Bartók: Bolyongás.

Kárpáti: Ne ölj.

Pődör: Tavaszi dal.

JÁSZBERÉNYI DÉRYNÉ MŰVELŐDÉSI HÁZ PALOTÁSY JÁNOS ÉNEKKARA

1862-ben alakult. Azóta rendszeresen résztvesz az országos rendezvényeken. 1962-ben ünnepelte fennállásának centenáris jubileumát. 1940 óta jelenlegi karvezetőjének vezetése mellett vegyeskar-ként működik.

Elnök: Rózsa Sándor.

Létszám: 56 fő (36 nő és 20 férfi).

Karnagy: Bakki József.

Gesualdo: Várlak.

Kodály: Öregek.

Karai: Finn induló.

BUDAPESTI MAGYAR OPTIKAI MŰVEK ÉNEKKARA

1931-ben alakult. 1945-ig mint férfikar működött. A férfikórus minden országos dalosversenyen résztvett és igen előkelő helyezéseket ért el. Meg kell emlékezni a kórus művészeti vezetőjéről Rezik Béla és Zsazskovszki József karnagyokról, akik 1931-től 1941-ig a férfikórus lelkes vezetői voltak. 1948-ban alakult meg a vegyeskar. Minden alkalommal résztvett a Vasas Szakszervezet által rendezett fesztiválokon, a különböző dalostalálkozókon, így Egerben kétszer, Székesfehérváron kétszer, Balatonlellén és Vácon.

Titkár: Szalay József alapító tag.
Létszám: 48 fő (28 nő és 20 férfi).
Karnagy: Perényi László.

Zongorakisérő: Dömötör Károly.

Mendelssohn: Búcsú az erdőtől.

Haydn: Tavasz, az „Évszakok” c. oratóriumból.

Bárdos: Este van (népdalkórus).

GYŐRI WILHELM PIECK VAGONGYÁR VASAS ÉNEKKAR „SZOCIALISTA KULTÚRÁÉRT” ÉREMMEL KITÜNTETVE

A kórus 1898-ban alakult. 1948-ig mint férfikar, 1948-tól, mint vegyeskar működik. A kórus állandó résztvevője az országos dalosversenyeknek, a vasas fesztiváloknak. 1960. július hóban Magyarország képviselőjében részt vett az anglia Llangollen-i Világfesztiválon, ahol 42 nemzet kórusa közül a 4. helyet érte el.

Elnök: Pingitzer László, *kulturális vezető:* Kiss Rudolf,

Énekkari csoportvezető: Harwich Ernő.

Létszám: 80 fő (42 nő és 38 férfi.)

Karnagy: Pető Kálmán.

Kodály—Ady: Felszállott a páva.

Kodály—Ady: Akik mindig elkésnek.

Kodály—Vörösmarty: Liszt Ferenchez.

ÓZDI KOHÁSZATI ÜZEMEK LISZT FERENC MŰVELŐDÉSI HÁZÁNAK VEGYESKARA

A kórus 1898-ban alakult mint férfikar. 1946-ban szervezik a kórust vegyeskarrá. Fennállásának 50. évfordulója után, 1948-ban funkcionál az ózdi Acélhang és az ózdi Barátság énekkarokkal és felveszi az ózdi Vasas Énekkar nevet. 1962. decemberében a kórust Korényi Lajos veszi át. A karnagyváltozást megsínylő kórust újjá kellett szervezni, főleg fiatal tagok bevonásával. Ezt a feladatot 1963. év elején sikerült megoldani. Jelenlegi vegyeskar zömével újonnan beszervezett fiatalokból tevődik össze.

Létszám: 76 fő (40 nő és 36 férfi).

Karnagy: Korényi Lajos.

Kodály: Köszöntő.

Dowland: Drága perc.

Maros: Daloló szomszédaink.

Kerekes: Béke induló.

DEBRECENI „MARÓTHI GYÖRGY” VIT DÍJAS, A „SZOCIALISTA
KULTÚRÁÉRT” ÉREMMEL KITÜNTETETT VEGYESKAR

A jelenlegi kórus előde az 1945-ben alakult Debreceni Kollégiumi Kórus volt. 1950-től mint Debreceni Népi Együttes működik. 1959-ben kiválik az együttesből, s önálló kórusként, Maróthi György Énekkar néven folytatja működését az Ady Endre Művelődési Házban. A Székelyfonó és a Hány János debreceni előadásában kiemelkedő része volt a kórusnak. 1953-ban a bukaresti VIT-en szerepelt, ahol VIT-díjat is kapott.

Kulturális vezető: Ilosvayné Apostol Mária.

Létszám: 57 fő (35 nő és 22 férfi.)

Karnagy: Czövek Lajos.

Donati: Hej, fel a táncra.

Schumann: A bodeni tavon I.

Kodály: Békesség óhajtás.

Purcell: Zárókórus a Dido és Aeneas c. operából.

Händel: Alexander Fest c. kantátából kórusrészlet.

NAGYKANIZSAI VASUTAS KODÁLY ZOLTÁN „SZOCIALISTA
KULTÚRÁÉRT” ÉREMMEL KITÜNTETETT VEGYESKAR

A kórus 1907-ben negyven taggal alakult meg. 1913-ban Rácz Károly karnagy vezetése mellett kimagasló eredményt ért el a Siófokon rendezett versenyen. A felszabadulás nagy fellendülést hozott a kórus életére. Színvonalas hangversenyek elismeréseképpen 1961-ben a kórust „Szocialista Kultúráért” éremmel tüntették ki.

Elnök: Aradi Károly, *Titkár:* Tézer Antal.

Létszám: 60 fő (36 nő és 24 férfi.)

Karnagy: Jakabos György.

Segédkarnagy: Szakonyi János.

Zongorakísérő: Horsetczky Márta.

Brahms: Siró éji csend.

Gastoldi: Csónakos ének.

Haydn: Tavasz kórus.

Közhalmi: Feltámadott a tenger.

ADY ENDRE KULTÚRHÁZBAN

Június 30-án, 9.30 órakor

LÉBÉNYI FÖLDMŰVESSZÖVEKEZET „LISZT FERENC” ÉNEKKARA

Az énekkar 1922-ben alakult meg, mint férfikar. Később vegyeskarrá alakult át. A felszabadulás után Tarr János igazgató újjászervezte az együttest és mint „Községi Éneklőcsalád” működött tovább a helyi Földművesszövetkezet patronálásával. 1962. februárjában a Lébényben rendezett dalostalálkozó alkalmával ünnepelte az énekkar a fennállásának 40. évfordulóját. Ekkor vette fel jelenlegi nevét. 1960. óta ismét vegyeskar. A kórus évenként 12-14 alkalommal szerepel a közönség előtt hangversenyeken, ünnepélyeken, dalostalálkozókön és egyéb rendezvényeken.

Elnök: Simon Antal.

Létszám: 65 fő (37 nő és 28 férfi.)

Karnagy: Markó Tibor.

Liszt Ferenc: A május újulása.

Flies: Bölcsődal. (Szóló: Markó Judit és Takács Mária).

Hassler: Hallod-e?

Kodály: Szép énekszó.

ÖTTEVÉNYI FÖLDMŰVESSZÖVETKEZET ÉNEKLŐ CSALÁDJA „SZOCIALISTA KULTÚRÁÉRT” ÉREMMEL KITÜNTETVE

A kórus 1960-ban ünnepelte fennállásának 80 éves jubileumát. Az öttevényi daloskultúra legrégebb emlékei 1880-ból valók. Ekkor még csak alkalmi kamarakórus működött a községben, majd ebből fejlődött ki a századforduló táján az Öttevényi Vegyeskar. A dalosélet a háború után, 1926-ban újjáéledt. A második világháború után 1952-ben alakult meg az Éneklő Család. 1956-ban a kórus az öttevényi FMSz Éneklő Családjává lett, s ettől kezdve gyorsan emelkedett az országos hírnévig. Több rádió- és televíziós szereplés a kórus történetének fontos fejezetei. A végzett jelentős kultúrmunka elismeréseképpen 1959-ben a SZÖVOSZ Kulturális Színonaldíját, 1960-ban pedig a Művelődésügyi Minisztériumtól a Szocialista Kultúráért érmet kapta meg. A kórus a község minden társadalmi rétegét egyformán képviseli.

Elnök: Gráfi István. *Kulturális vezető:* Kovács Irén.

Létszám: 98 fő (34 nő, 27 férfi és 37 gyermek.)

Karnagy: Csányi Miklós.

Zongorakísérő: Velsz Dóra.

Volly I.: Kapuvári népdalesokor.

Palestrina—Czigány Gy.: Két szemed lángja.

Verdi—Rossa E.: Vitézek kara „A lombardok” c. operából.

Koch—Csányi M-né: Rumbala.

Horváth Kiss L.: Békezászló.

BAJAI LISZT FERENC ÉNEKKAR

Az énekkar őse a „Magyar Dal és Zeneegylet” 1861-ben alakult, 1961-ben ünnepelte 100 éves évfordulóját. Tizenhárom alkalommal vett részt országos dalosversenyeken, amelyeken háromszor első, egyszer második, valamint több alkalommal egyéb helyezéseket és díjakat nyert. 1958-ban újjáalakult.

Elnök: Farkas István, *titkár:* Bánhidi Béla.

Létszám: 60 fő (39 nő és 21 férfi).

Karnagy: Vigh László.

Pitoni: Boldog, aki énekel.

Brahms: Síró éji csend.

Kodály: Felszállott a páva.

Svesnyikov: Egyedül a pusztán.

Fasang: Békét a világnak.

SÁRRÉTUDVARI FÖLDMŰVESSZÖVETKEZET „SZOCIALISTA KULTÚRÁÉRT” ÉREMMELEL KITÜNTETETT VEGYESKARA

A sárrétudvari parasztkórust 1874-ben Kántor Elek ref. kántor-tanító alakította. Az énekkart ekkor még „kántus”-nak, tagjait pedig „harmoniasoknak” nevezték. Tagjaik kizárólag nős férfiak lehettek. Feladatuk a templomi éneklésben való részvétel és a temetéseken harmónias éneklés volt. A kórus műsorán 1906-ban jelentek meg az első világi művek. 1925-ben a kórus vezetői megpróbálkoztak vegyeskar alakításával, de ez a férfiak vaskalapossága miatt eredménytelen maradt. A felszabadulás után megújulva vegyeskar-ként folytatja működését. 1959-ben ünnepli fennállásának 85. évfordulóját. A díszünnepségen tüntették ki a „Szocialista Kultúráért” éremmel. Jelentős a kóruson belül a kollektív szellem. Ennek eredménye, hogy „Arany Kalász” néven termelőszövetkezetet alakítottak.

tak. 1962-ben a román-magyar kulturális egyezmény keretében Románia különböző városaiban és falvaiban turnézott szép sikerrel.

Elnök: Kerekes Imre, *elnökhelyettes:* id. Tóth Lajos,

titkár: Dávidházy Gáborné.

Létszám: 60 fő (34 nő és 26 férfi).

Karnagy: Martinovits Ferenc.

Sárrétudvari népdalok.

Mendelssohn: A csalogány.

Kodály: Mátrai képek.

MOSONMAGYARÓVÁRI VÁROSI TANÁCS KÖZPONTI MŰVÉSZEGYÜTTESÉNEK ÉNEKKARA

Tavaly ünnepelte fennállásának ötödik évfordulóját. 25 alkalommal adott műsort rendezvényeken. 30 alkalommal önálló hangversenyt rendezett. Működési területük: Győr-Sopronmegye.

Elnök: Schummel József.

Létszám: 70 fő (40 nő és 30 férfi).

Karnagy: Halmos László.

Hindemith: Az őz.

Kjui: Nyári szél.

Pacius: A finn dal.

Dobray: Néger spirituale.

Halmos: Két orosz dal.

Vörös Csepel.

KAPOSVÁRI „VIKÁR BÉLA” KÓRUS

1950. óta működik, mint szövetkezeti kórus. 1962-ben vette fel a megye szülöttének, a nagy folkloristának: Vikár Bélának nevét. Résztvett több országos versenyen és dalostalálkozón. 1952-ben az OKISZ által rendezett országos budapesti versenyen I. díjat nyert. 1963. december 16-án közreműködött a Zeneművészeti Főiskolán rendezett Kodály hangversenyen.

Elnök: Nagy Előd.

Létszám: 69 fő (38 nő és 31 férfi).

Karnagy: Nyakas József.

Bach: Honszeretet kórus a 207 sz. kantátából.

Verdi: Vitézek kara a Lombardok c. operából.

Brahms: A vén Duna partján...

Nem lehet az emberekkel...

Kodály: Intermezzo a Háry János c. dalműből.

TATABÁNYAI BANYÁSZ EGYÜTTES VEGYESKARA

A vegyeskar 1959. január 15-én alakult. A megyei munkásénekari találkozók, valamint állami ünnepeken kívül a kórus az ország mintegy tíz nagyobb városában vett részt dalostalálkozók, rendezvényeken.

Kultúrvezető: Stockbauer István.

Létszám: 80 fő (40 nő és 40 férfi).

Karnagy: Ugrin Gábor.

Novikov: Szállj te büszke ének.

Dowland: Könyörögjek-é?

Kodály: Felszállott a páva.

Kodály: Esti dal.

Kodály: Székely keserves.

Halmos: Kolozsváros.

SZOMBATHELYI MÁV HALADÁS „SZOCIALISTA KULTÚRÁÉRT” ÉREMMEL KITÜNTETETT FÉRFIKAR

1896-ban alakult meg a „Szombathelyi MÁV Műhely „Haladás” Dal- és Önképző egyesület”. Kezdetől fogva munkáskórus volt. Már a Horthy-korszak ideje alatt elnyeri a legmagasabb dalos kitüntéseket. Csúcspontot az 1938-ban elért királydíj jelentett. Többször járt külföldön, Olaszországban, Bulgáriában és Németországban. 1946-ban újjáalakult a kórus. 1960-ban elnyerte a „Szocialista Kultúráért” érmet.

Műv. Otthon igazgatója: Kocsis Illés, *vezetője:* Ravadics István.

Dalszakosztály vezetője: Tóth Kálmán.

Létszám: 65 férfi.

Karnagy: Németh István.

Kodály: Jelige.

Palestrina: Egy márványszoborhoz.

Bárdos: Igyunk áldomást.

Húzd rá te cigány.

Kodály: Felszállott a páva.

Gárdonyi: A munka.

GYŐR-SOPRON MEGYEI TANÁCS „SZOCIALISTA KULTÚRÁÉRT” ÉREMMEL KITÜNTETETT ÉNEKKARA

1952-ben alakult. Az országos és megyei dalosnapok állandó résztvevője. A baráti országokban is képviselte már a magyar kóruskultúrát. 1957-ben kormánykitüntést kapott. Legújabban aktívan kapcsolódik a TSz-ek és faluk patronálásába.

Kulturális vezető: Kiss Ferenc, *gazd. felelős:* Haraszti György.

Létszám: 70 fő (45 nő és 25 férfi).

Karnagy: Kőhalmi János.

Szmetana: Nyitókórus az „Eladott menyasszony”-ból.

Szervánszki: Kicsapott a folyó.

Kodály: Békesség óhajtás.

MISKOLCI BARTÓK BÉLA ZENEMŰVÉSZETI SZAKISKOLA LEÁNYKARA

A kórus 1957. szeptemberében kezdte munkáját Kardos Pál karnagy vezetésével. Több ízben énekelt a Filharmónia által rendezett önálló kórus hangversenyen (Sárospatak, Debrecen). Az 1961-ben rendezett debreceni Nemzetközi Kórusfesztiválon a női kari kategóriában elnyerte az első, az ifjúságiban a második díjat. A kórus vezetését 1961. szeptemberétől Reményi János karnagy vette át. 1962. májusában a pécsi Zeneművészeti Szakiskola meghívására résztvettek az Országos Szakiskolai Kórusok találkozóján.

Létszám: 58 nő.

Karnagy: Reményi János.

Zongorán kísér: Benkő Zoltán.

East: Szép tavasz idején.

Bartók: Keserves.

Kodály: Bágyadt virágok.

Az elszállt csalogányhoz.

Britten: Rózsaág.

Gyermekkéz.

Rügyfakadás.

PEDAGÓGUS KULTÚROTTHONBAN

Június 30-án, 9.30 órákor

GYŐRSZENTMÁRTONI JÁRÁSI MŰVELŐDÉSI OTTHON VEGYESKARA

A kórus 1960. májusában alakult mint férfikar Rudas János szakfelügyelő vezetésével. 1961-ben már sikerrel szerepelt a Győrszentivánon megrendezett járási kulturális seregszemlén. 1962-ben a járási művelődési otthon kebelében vegyeskarrá alakult át. Még ugyanebben az évben a helyi vonószzenekarral részt vett a kapuvári megyei seregszemlén.

Titkár: Ress János.

Létszám: 62 fő (36 nő és 26 férfi).

Karnagy: Ábrahám Imre.

Friderici: Baráti kör.

Mendelssohn: Búcsú az erdőtől.

Bárdos: Bogojai táncdalok.

Vass Lajos: Közösen élni.

KÖNYI FÖLDMŰVESSZÖVETKEZET „ERKEL FERENC” ÉNEKKARA

1960. március 4-én alakult a kórus. Tagjai: középiskolás diákok, ipari tanulók, munkások, pedagógusok, mérnökök és adminisztrációs dolgozók. Rövid fennállása óta megyei dalostalálkozókon, KISZ kulturális bemutatókon vett részt. Az énekkaron belül zenei nevelés folyik.

Elnök: Tóth Ferenc.

Létszám: 60 fő (33 nő és 27 férfi).

Karnagy: Veér György.

Bach: Hajnal kél.

Lassus: Hogyha a férjem.

Dowland: Drága perc.

Bárdos: A temetőkapu.

Halmos: Bécsi munkásinduló.

KÖBÁNYAI „PATAKI ISTVÁN” MŰVELŐDÉSI HÁZ FÉRFIKARA

A kőbányai szervezett munkásság 1904-ben alapította meg az énekkart. A tagok felvételét szociáldemokrata párti, vagy szakszervezeti tagsághoz kötötték. A belügyi hatóságok azon a címen, hogy baloldali szellemet képviselnek, többször feloszlatták az énekkart. Ennek ellenére tovább működtek új alapszabály elfogadtatásával. Így az énekkar neve többször megváltozott. (Kőbányai Munkások Énekkara, Kőbányai Vas munkások Énekkara, Központi Vasas Énekkar Kőbányai Csoportja.) A Magyar Országos Munkás Dalosszövetség által rendezett országos dalostalálkozókon mindenkor résztvett. 60 évvel ezelőtt határoztak így az énekkar alapítói, ennek szellemében működik ma is.

Létszám: 44 férfi.

Karnagy: Fürjes Lajos.

Zongorakísérő: Solt Erzsébet.

Friderici: Ladilom.

Mozart: A vihar.

Kodály: Felszállott a páva.

Gounod: Katonakórus a „Faust” c. operából.

Podest: Dobri Den.

GYŐRI TEXTILIPARI VÁLLALAT VEGYESKARA

A kórus 1938-ban alakult a három műszakban működő gyár fizikai munkát végző dolgozóinak dalszerető lelkesedéséből. Önálló műsorokkal, cserehangversenyekkel is szerepelt évenként. A jól sikerült 25 éves jubileumi ünnepélyen négy alapító tag is énekelt. Az énekkart jelenleg is alapító karnagya vezényli.

Elnök: Horváth Konrád, *kulturális vezető:* Bognár Antal.

Létszám: 73 fő (43 nő és 30 férfi).

Karnagy: Kiss György.

Zongorakísérő: Körmendi István.

Händel: A nyár dicsérete.

Verdi: Vitézek kara „A lombardok” c. operából.

Haydn: Nevető kórus.

Farkas F.: Ősz, tél, tavasz, nyár.

ESZTERGOMI MŰSZERIPARI MŰVEK VEGYESKARA

Az énekkar 1949-ben alakult az akkori Sportárugyár énekkaraként. Vezetője Bálint Ferenc volt. 1954-ben megszűnt. 1958-ban az üzem igazgatójának, Léhner Károlynak, aki maga is munkásdalos volt, kezdeményezésére újjáalakult Hunyadi Zoltán vezetésével.

Kulturális vezető: Szabó István.
Létszám: 58 fő (33 nő és 25 férfi).
Karnagy: Szabó Tibor.

Bárdos: Napfényes utakon.
Bennet: Csordulj, könnyem.
Kodály: Akik mindig elkésnek.
Vavrinecz: Széles a Balaton.
Kubai forradalmi dal.

HAJDUSZOVÁTI FÖLDMŰVESSZÖVETKEZETI KODÁLY ÉNEKKAR

Hajdúszovátan 1885 óta van kórusélet. A felszabadulásig férfikar-ként működött a kórus. 1947-ben vegyeskarrá bővült s azóta töretlenül működik. Kodály Z. 1948-ban járult hozzá nevének viseléséhez. A kórus tagjai nagyrészt TSz parasztok.

Létszám: 70 fő (27 nő és 43 férfi).

Karnagy: Szatmári Károly.

Bach: Munkába lépni.
A porlepte utakon (orosz forradalmi dal).
Váry F.: Magyar madrigál.
Fasang Á.: Hej, kendermag.
Kodály Zoltán: A szép énekszó muzsájához.
Kodály Zoltán: Békesség óhajtás.

SZIGETVÁRI TINÓDI ÉNEKKAR

A kórus 1881-ben alakult, majd 1906-ban alakult újjá Szigetvári Dalosegyesület néven, mint könnyű műdal-csoport. 1931-ben ünnepelte 25 éves jubileumát. A felszabadulás után közvetlen megalakult, majd 1957-ben „Tinódi Énekkar” nevet vett fel. Az együttes kezdettől fogva vegyeskar. 1961-ben — a 80 éves jubileumon — a Községi Tanács és a Földművelésügyi Minisztérium zászlót adományozott a kórusnak. Fennállása óta több helyen szerepelt. Körülbelül 25 alkalommal díjazták.

Elnök: Várnai Zoltán.
Létszám: 50 fő (26 nő és 24 férfi).
Karnagy: Szelényi Pál.

Hassler: Gagliarda.
Janneqin: Száz nyiló rózsa.
Brahms: Síró éji csend.
Kodály: Turót eszik a cigány.

VASAS KULTÚROTTHONBAN

Június 30-án. 9.30 órákor

CSORNAI KÖZPONTI ÉNEKKAR

1959. szeptember 22-én alakult. A kórus magja a régebben működött iparosdalkör. Fenntartó szerve a községi tanács. Fennállása óta 46 alkalommal szerepelt. Négy dalostalálkozóon vettek részt.

Elnök: Rácz Albert, *kulturális vezető:* Boros István.

Létszám: 57 fő (36 nő és 21 férfi).

Karnagy: Nagy Kálmán.

Zongorakísérő: Tocsik Antal.

Bach: Hajnal kél.

Gárdonyi: Sárgul már a fügefa levele.

Halmos: Tavaszi kantata.

Verdi: Győzelmi himnusz.

DUNAKESZI „JÓZSEF ATTILA” MŰVELŐDÉSI OTTHON ÉNEKKARA

1926-ban alakult. Azóta több országos dalosversenyen résztvett, legutóbb 1961-ben a Nemzetközi Debreceni Dalosfesztiválon a döntőbe került.

Alelnök: Jakab Gyula, *kulturális vezető:* Kormos Gyula.

Létszám: 55 férfi.

Karnagy: Párdányi Judit.

Friderici: Ladilom.

Liszt: Fényt! Több fényt!

Péter József: Táncrodó.

Podest: Dobri Den.

MEZŐKERESZTESI „ARANYKALÁSZ” TSZ FÉRFIKARA

1856-ban alakult. Fellépések: 1902 Tokaj: zászlóavatási ünnepély. 1902 helyben: Kossuth mellszobor felavatása, 1906. emlékünnepély helyben a bécsi béke évfordulóján. 1928. Miskolc: Kerületi dalos-

verseny — első díj. 1930 Miskolc dalosverseny, 1932 Mezőkövesd dalosverseny, 1933 nemzetközi dalosverseny és diadalút Bécsben, a győri, valamint a négy legjelesebb fővárosi kórusokkal együtt, 1939 Kassa: dalosverseny. A felszabadulás után 1947-ben 90 éves jubileumi ünnepség. 1958-ban 100 éves jubileumi ünnepség. 1960-ban Tokaj Hegyaljai dalostalálkozó. 1961 Miskolc: Dalosünnepély. Tagjai között vannak 50, többen 40, még többen 30 éves jelvényt viselő dalosok. Tagjai csaknem kivétel nélkül TSz tagok, dolgozó parasz-
tok. A serlegek sora dicséri munkájukat.

Elnök: Kiss Bertalan, *kulturális vezető:* Kiss Ferenc és Berecz Bertalan.

Létszám: 38 férfi.

Karnagy: Engi István.

Egyszólamú népdalok.

Gounod: „Faust” c. operából a katonakórus.

Erkel: Takarodó.

Cser G: Emberibb a munka.

Kodály: A csikó.

Karai: Barikád.

DERECSKEI LISZT FERENC KÓRUS

A derecskei kórusélet 1861-ben indult meg, amikor Kalmár Mihály kántor az „ismétlő iskolásokból” összhangzatos énekkart szervez. 1879-ben már Paraszt Dalárda néven emlegetik a kórust, megkülönböztetésül az „Uri Dalárdától” mely később „Iparos Dalegylet” néven szerepel. Az első világháború a Derecskei Polgári Dalegylet működését megbénította. 1920-ban a dalárda újjáalakult, nyilvános szereplése 1922-ben volt a feljegyzések szerint. 1923-ban Hadházy Sándor a kórus jelenlegi karnagya került a Polgári Dalegylet élére. 1927-ben a Szegedi Országos Dalosversenyen elismerést kaptak. 1928-ban rendezte meg a dalárda a Derecskei Megyei Dalosversenyt. 1929-ben a Debreceni Megyei Dalosversenyen első díjat kaptak. 1932-ben a Debreceni Kerületi Dalosversenyen szintén az első díjat hozták el. 1933. július 12-én a Budapesti Országos Dalosversenyen első díjat nyertek a népi kórusok között. 1933. október 28-án külföldön szerepelnek a szófiai operaházban adnak hangversenyt és aratnak igen nagy sikert. 1933. október 31-én a Magyar Rádió sugározza önálló műsorukat. 1935-ben Hamburgban szerepelnek. 1940-ben a Győri Országos Dalosversenyen aratnak szép sikert. A második világháború félbeszakítja a kórus sikerekben gazdag mű-

ködését. 1945. augusztus 30-án ismét újjáalakul a kórus „Egyetértés Dalkör” néven Hadházy Sándor vezetésével. 1958-ban a gyengén működő kórust újjászervezik, vegyeskarrá alakul. 1961. augusztus 16-án a Debreceni Bartók Béla Nemzetközi Kórusverseny keretében rendezett „Népmuzsika estre” szereplésre kapott meghívást és szerepelt nagy sikerrel.

Elnök: Benei Sándor, *titkár:* Csiszér Béla,

kulturális vezető: Daróczy Ferencné.

Létszám: 58 fő (30 nő és 28 férfi).

Karnagy: Hadházy Sándor.

Liszt: Magyar ünnepi dal.

Bach: Hajnal kél.

Mendelsson: Csalogány.

Kodály: Esti dal.

Bárdos: Régi táncdal.

SZARVASI JÁRÁSI MŰVELŐDÉSI HÁZ „ERKEL FERENC” VEGYESKARA

A kórus 1863-ban alakult, mint férfi dalkör. A szabadságharc utáni politikai élet, az akkori viszonyok igen nagy hatással voltak a dalkar életére. 1868-ban részt vett a debreceni országos dalárda-ünnepélyen. 1872-ben a feloszlás réme fenyegette. A századforduló elején újra a régi fényben ragyogott a dalkar csillaga. Egy hosszabb kirándulás Erdélybe, több vidéki hangverseny, dalosverseny fémjelzik tudásukat. Az első világháború előtti, alatti és közvetlen utáni időkben az énekkar életében újra a válság jelentkezett. Újabb felindülés 1927-ben állott be. Egymást követték a debreceni, nagyatádi és kassai szereplések, illetve országos dalosversenyeken való szép szereplések. A felszabadulás után részt vett a dalkar a Siófokon megrendezett VI. Balatoni Országos Dalosversenyen, amelyen ismét szép sikereket ért el. 1957-ben vegyeskarrá alakult át.

Létszám: 42 fő (23 nő és 19 férfi).

Karnagy: Lipták Mihály.

Zongorakísérő: Kovács Béláné.

Bárdos Lajos: Napfényes utakon.

Hajdu Mihály: Körösvidéki népdalok.

Borgulya András: Ébredj szép világ.

J. Haydn: A pillanat.

MEZŐBERÉNYI PETŐFI SÁNDOR MŰVELŐDÉSI OTTHON
„SZOCIALISTA KULTÚRÁÉRT” ÉREMMELEL KITŰNTETETT
VEGYESKARA

A mezőberényi vegyeskar 1898-ban Iparos Dalkör néven alakult. 1944-ig mint férfikar működött. A felszabadulás után 1945-ben vegyeskarrá alakult át s az országban az elsők között kezdte meg a kórusmunkát. 1950-ben a megyei kultúrversenyen első helyezést ért el, tapasztalatcseréken többször vett részt mint bemutató kórus. 1960-ban jó munkája elismeréseképpen a „Szocialista kultúráért” kitüntetésben részesült. Karnagya a „Szocialista Kultúráért” kétszeresen kitüntetett karnagy.

Kulturális vezető: Kovács László.

Létszám: 60 fő (40 nő és 20 férfi).

Karnagy: Szabó Antal.

Zongorakisérő: Szőnyi Ernő.

Palestrina: Kert, lomb és virág.

Kodály: Esti dal.

Karai: Hevesi köszöntő

Grabócz: Kell a játék.

BUDAPESTI VASUTASOK SZAKSZERVEZETE „SZOCIALISTA
KULTÚRÁÉRT” ÉREMMELEL KITŰNTETETT KÖZPONTI
ÉNEKKARA

1948-ban alakult, mint Központi Férfikar. 1950-ben vegyeskarrá szerveződött. Működése során számos hanglemez- és rádiófelvételen, valamint önálló hangversenyeken bizonyította be a magyar kórusmozgalomban vállalt feladatainak teljesítését. 1960-ban a Német-Demokratikus Köztársaság Vasutainak 125 éves jubileuma alkalmából hangversenykörúton járt. (Schwerin, Magdeburg, Potsdam, Berlin).

Elnök: Bánhidi János. *Vezetők:* Rottek József, Sebő Ferenc.

Létszám: 50 fő (26 nő és 24 férfi).

Karnagy: Lukin László és Tóth Béla.

Monteverdi: A hajnal.

Haydn: Ékesszólás.

Bárdos: Széles a Duna.

Liszt: A Május újulása.

Haydn: Az aggastyán.

Kodály: Esti dal.

Ára: 3,— Ft

Fk.: Seregély Zsigmond
63.27335 Győr-Sopronmegyei Nyomda 1. telép, Sopron